

**Roža
cveti
(tudi) za
Porabje**

str. 2

**Kak
so
Sinčarge...**

str. 8

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 13. avgusta 1992 • Leto II, št. 16 • Cena 10 forintov

P R E H O D

Ne boste verjeli, a kaže, da gre tokrat zares: meddržavni mejni prehod med Gornjim Senikom in Martinjem bo kmalu odprt, najverjetneje v soboto, 22. avgusta. To je zadnja, sicer neuradna informacija iz dobro obveščenih diplomatskih virov v Budimpešti. To pomeni, da bomo morali, seveda z velikim veseljem, "ukiniti" našo staro rubriko Dezinformacije, v kateri danes še piše, da je od dogovora o odprtju prehoda minilo 624 dni.

Meddržavni mejni prehod Gornji Senik-Martinje se je že uveljavil, čeprav je odprt le ob sobotah in nedeljah. Pesimisti so mu napovedovali, da bo sameval, optimisti pa so, kot je to v njihovi biti, nekoliko pretiravali. Toda res je, da tako ob sobotah, kot ob nedeljah naštejejo kar lepo število potnikov tako iz Porabja, ki se odpravijo vse tja do Murske Sobote in še naprej, kakor iz Sobote in Goričkoga. Na prehod zaide tu in tam celo kak državljani tretje države, vendar mu morajo pojasniti, da je to v zaenkrat meddržavni prehod, morda kdaj kasneje pa bo res postal mednarodni. Zakaj pa ne?

Zdaj, ko res kaže, da so odstranjene še zadnje, predvsem administrativne ovire, bi bilo nemara prav, če se ozremo nekoliko v preteklost, v čase, ko so nastajale zamisli o odpiranju mejnega prehoda, tega na Gornjem Seniku kot pozneje tudi drugih preho-

Po zadnji, sicer neuradni informaciji bodo odprli prehod med Senikom in Martinjem 22. avgusta. Takrat se bo zbralo verjetno še več ljudi kot ob tistem "nesrečnem" odpiranju 20. maja.

Foto: S. Rőth

dov med Slovenijo in Madžarsko.

Uradni predstavniki Madžarske in Slovenije, zlasti Železne županije in Pomurja, so sprva mislili, da gre za nadvse preprosto in hitro uresničljivo nalogo. Šele čez čas so spoznali, da so bile obljube, posebno madžarske strani, prehitre, brez upoštevanja realnih in oprijemljivih možnosti. Kajti tedanja stvarnost se je še spogledovala z "železno zaveso" med Madžarsko in Avstrijo, z dokaj zaprto mejo, na kateri so začeli pokati šivi zelo počasi, res pa, da dovolj vztrajno in neustavljivo.

Spomnimo se, denimo,

prvih srečanj na tromeji, ki so jih skupaj pripravile soboška občina, Železna županija in okraj Ženavci (Jennersdorf). Na teh srečanjih so poudarjali sodelovanje, pomen stikov med Gornjim Senikom in Martinjem, za tem pa še na drugih mestih vse tja do Tornyiszentmiklósa na madžarski strani in Pinc na slovenski.

Slovesnosti, ki so jih pripravili ob začasnem odpiranju meje, so ostale prebivalcem ob meji v trajnem spominu, pa ne zaradi političnih govorov, ki so tudi bili, marveč zavoljo družjenja obmejnih prebivalcev. Redkokdaj v minuli zimi je

bilo bolj hladno, kot tisto sobotno dopoldne, ko je bila prvič odprta meja med Verico in Čepinci, pa se je vseeno kar trlo ljudi, ki so se prej srečevali tako, da so morali drug k drugemu daleč naokoli čez prehod Bajánsenye-Hodóš. Tako je bilo tudi, ko so prvič odprli mejo med Andovci in Dolenci, in enako še na drugih slovesnostih, v čistem pomenu te besede, ko so se prebivalci porabskih vasi srečali z Goričanci in se pogovarjali tudi o časih, ko je bila meja še odprta. In nekoč je tu meja bila odprta, kajti Goričanci so hodili po nakupih v Varoš

(Monošter)'

V odprti meji pa moramo videti tudi druge vrednote, zlasti še gospodarske. Ne mislimo seveda zgolj na nakupovanje, čeprav gre tudi zato, ampak na širši vpliv za razvoj obmejnih krajev. Ob prehodu Gornji Senik-Martinje so nerazvita območja, ki bodo morala čimprej tudi gospodarsko zaživeti. Nenehno iskanje izgovorov, predvsem na slovenski strani, češ da ni denarja, se bo nemara končalo jeseni s pogovorom o skupnih prizadevanjih za hitrejši razvoj Porabja (in tudi Goričkoga). Zanimarjive tudi niso besede, ki jih je na pogovoru na sedežu Zveze Slovencev izrekel predsednik železnižupanijske skupščine dr. Gyula Pusztai, in sicer, da slednjič prihaja na vrsto, kar se tiče hitrejšega razvoja, tudi Porabje. Kakšne in kolikšne bodo koristi od gradnje in od železniške proge med in Monoštrom, je seveda težko reči, vendar (samo) v škodo ta projekt po vsej verjetnosti ne bo.

Ceprav so prizadevanja za stalni mejni prehod med Gornjim Senikom in Martinjem že "stara", se glede na to, kako je bila Madžarska še pred petimi leti "zaprta", ustvarja ob tromeji novo, odprto ozemlje treh sosednjih in prijateljskih držav. Uresničujejo se besede, ki so bile često izgovorjene na različnih kulturnih in znanstvenih srečanjih, in sicer da je sodelovanje na tem prostoru lahko za zgled Evrope. S stalnim prehodom pa se bodo te besede samo udejanjile. Ne glede na to, kdo bo prehod odprl.

Feri Lainšček, dobitnik nagrade Kresnik '92 za slovenski roman leta

ROŽA CVETI (TUDI) ZA PORABJE

Cenjeni slovenski pisec Feri Lainšček je Prekmurec, toda spomine na njegovo otroštvo je izpolnilo tudi življenje Porabja, tako da teče vzporedno z Muro skozi njegovo kri tudi Raba.

Zdaj ima 33 let. Napisal je že desetine knjig - romanov, pesmi, dram, prozo za otroke - za roman Namesto koga roža cveti pa je dobil nagrado Kresnik '92, ki se podeljuje za najboljši roman leta v Sloveniji.

Očarljivo je, da se bova pogovarjala prekmursko. Povejte, zakaj ste dali takšno idejo, in kakšne so sploh podobnosti med prekmurskim in porabskim narečjem v primerjavi z uradnim, knjižnim jezikom?

"Ne vejn, zakaj bi nej gučali po domače, če mo se pa tak gvušno bole razmili. Tej novine štejo lidgej, šterin je prekmurski guč dosta bliže, kak pa slavski, steroga rejdko zastoupijo. V Porabja pa v toun konci Goričkoga, ge san ge rojeni pa ge san žijvo, da san bijo mali, gučijmo skoron čista ednako. Ges dostikrat malo v hejci malo pa tudi za istino pravin, ka je slovenski gezik v Porabji več škode napravo, kak pa haska, zatou ka se je zavolo njega na domači guč pozablalo. Lidgej so, glei bar, slovenski gezik, šteroga so jin ga pošiljali iz Lublane, naj razmili, te so pa rajši vogrski gučali."

Povejte nam nekaj svojih spominov na vašo mla dost na meji med Porabjem in Prekmurjem?

"Ge san rojeni v vej-si Dolenci. V dolensko cerkev so v davnij časej šče lidgej z Andovec k meši hodili. Te pa je tuj granica gratala. Med lidami je duga lejta nej bilo nikših stikov. Tak ka san ge bijo prvipout v Porabji pred par lejti. San pa o Porabji dosta čuo stare lidij pripovedavati. Da san prijšo te prvipout v

Porabje, te se mi je vse tak vidlo, kak bi nazaj dejte grato. V Porabja je šče zdaj vse tak, kak je bilou v našon Goričkon pred davnimi lejti. Tuj mij-slin najbolje na dobre, domače pa lujbeznive lidij."

Kako ohraniti porabsko povezanost z matičnim narodom v Sloveniji, še posebej zdaj, ko ni železne zavese, ki pa je v preteklosti storila mnogo zla? "Tou bi, geli bar, če bi bijo čaler, človek nagnouk rejšo. Samo bi trbelo mejo odprejti ali pa bar več prehodov prej napro-jti, tak ka bi leko pojge k deklinan hodili, pa tu-di vse drugo bi bilou le-žej. Ges mislin, ka bi za toga volo lidgej z obei stranej mogli bole glasni bi-ti pa se več v Pesti pa v Lublani gor prositi. San pa veseli, ka v novij časej le malo na boukse kaže, kak je bilou duga lejta, da san ge bijo mali."

Vsak pisec opisuje sebe

in svojo bit. Koliko je takšnih sledi pustilo v vas Porabje in kdaj boste napisali knjigo o njem kot o "drugi obali svojega tele-sa"?

"Že san pravo, da san v Porabji najšo dosta tistoga, štero človek le teško znouva najde. Tou je mojo otroštvo. Gda koli iden zdaj ta, mi skouz takšne slike v spomin prijdejo, ka bi je ovak gvušno nej mogo znouva zbidijati. Tou je rejsan velka sreča. O toun mo gvušno šče dosta napijso, samo ka tou, geli bar, neščan delati na silo. Muze morajo samej zapopejvati. Dosta me v Lublani prosijo, naj kaj napijšen o Porabji pa o tistij lidaj. Gese pa nikak neščan vcuj spraviti, ka bi pijso za novine. Škoda se mi vijdi, če bi tou nej zadosta globoko pa dobro bilou."

Strašno san vesejli, ka lidgej v Porabji poznajo moje delo pa ništerni tudi moje knige šteje. Ešče bol vesejli bi pa bijo, če bi gda kakšna moja kniga tudi v domačon jeziki naštam-pana bijla, ka bi rejsan leko vsakšomi prijšla v ro-kej. Tou san si že večkrat gor dau, ka bon eno takšo knigo napijso in pro-sim Boga, ka mo gnouk meo čas pa srečno ro-kou za takšo lejpo de-lo."

Isnam Taljić

Pismo iz Sobote

SENJE

Tak pravijo, ka vsakša živa stvar svoje senje senja. Mačka včas se trepeče, da spi, pes mrnjavi, človek guči pa odi v snej, edino za rastline smo še nej gor prišli, kak, pa če kaj se njajo. Mogouče pa ranč zdaj kakžen krumpič senja, ka bi fajn bilou biti paprika.

Ali püstmo šalo pristrani. Rad bi vam povedo nika o senjai, da jih mi lidje senja-mo. Ka nete mislili, ka so se nje samo tak. Že od negda so tisti malo bole čedni znali s senjami dober pejnez služiti. Pisale so se senjske knjige, ge je pisalo ka pomeni, če senjaš snejg, mrtveca, gosli pa vsefelej druge stvari. Ške gnesden se té knjige dobro odavlejo. Najbole čedni so v tom posli bili, što drugi kak Amerikanci. Tam so si celou vzmislili doktore za senje, šteri pravijo, ka se ti senja, ma nekšo vezo s tistim, ka se ti godi, gda ne spijš. Ge zdaj ne vem, kak so tej doktori čedni, znam pa gvušno, ka človek senja tudi te, da ne spi. Takšne senje z odprejtimi očami pa bi po mojom prlej doktora nūcale kak ove, štere senja-mo lipou v posteli.

Z odprejtimi očami lidje nairaiši senjamo o pejnazaj. Ka vse bi si leko kúpili, če bi dosta pejnezov meli. Edni ščemo svoje senje na istinske napraviti tak, ka špilamo loto. Ali tū samo edni dobiyo, drūpi pa leiko pá samo dale senjamo. Pálik drūgi odijo za pejneze kartat, samo gda brez lač ostanejo, te pa senjajo, kak bi fajn bilou biti oblečeni. Najbole pa z odprejtimi očami senjajo o pejnazaj lopovi. Samo je pri tej lidaj ta nevolá, ka skouz senjajo o več pa več pejnazaj, tak ka si je vsakša država mogla že dugo nazaj tudi za takše sanjače zmisliť enga velkoga doktora. Tou je nej nikšičlovek, ampak je tou ena velka kuča ka se njoj pravi zatvor (va-uz). Tam se ponavadi takše senje končajo. Največ lidi pa odi na poseu pa te tam senjajo, kak do negda sve-

jta meli velko plačo.

Tūdi o zdravij lidje ra-di senjajo, najbole pa ti-sti, šteri so fejest betežni. Medicina je že tak naprej odišla, ka že skoro vsaki beteg zvrāči, edino smrti ške ne vej odgnati. Gejo pa tudi lidje, ka senjajo kak bi fajn bilou betežen biti pa si tak vsefelej be-tege zmišlavlejo, samo ka bi se nam drugim smi-lili. Takšne sanjače zovemo hipohondri. Če bi ge bio doktor za senjanje z odprej-timi očami, bi takše med najuše betežnike not za-pro, pa mi vrvlite, ka bi nigdar več nej enoga be-tega gor zejli.

Skoro sam pozabo, ka tūdi deca rada senjajo, pa tou ške bole kak mi vō-zraščeni. Pojbi najraje senja-jo dobre i hitre autoje, dikline pa lejpe babe, ste-re se dajo česati pa lipou oblačiti. Te se pa zgodi, ka se mora zgoditi. Sta-riš ide v bauto pa njemi tou kúpi. S senjami pa je tak, ka gda se ti ene izpu-nijo, brž začas senjati druge. Zatou vam tou svetuvlem, gda z mlajšimi po bauti odite, jim oči doj zavē-žite.

Najbole pa majo oči odprejte, gda z odprejtimi očami senjajo, ženske. Tou je te, gda stojijo pred gle-dalom pa ščejo lepše biti, kak so ali bi lejko bile. Tū pa tūdi ge ne morem nikšoga tanača sati, ka tou je vsem poznano, ka z ženskov jako težko na kraj prideš.

Dosta bi ške lejko pi-sao o vsej možnih pa nej možnih senjaj, ka jih lidje senjamo, gda je sp-loj nej čas za tou. Ali ka moremo, če pa je tou tak lejpo delo pa je pi-tanje, če bi sploj lejko živel brez toga senjanja z odprejtimi očami.

Čisto na kraji pa vam moram ške nekaj povedati, prav zaprav dati dober ta-nač. Če de steri šou gda s pajdašom kradnot, naj naprelej poizvej, če té paj-daš v snej ne guči, ka se zna zgoditi, ka enga iipa vse vōovadi. MIKI

Prej ali slej pride do najslabše kombinacije nesrečnih okoliščin, zato zavarujte sebe in svoje premoženje pri

ZAVAROVALNICI TRIGLAV, Območna enota M. Sobota

Ker življenje potrebuje varnost

"DOSTAKRAT SAM MISLO, ZAKA SAM NA SVEJTI"

ŽITEK JIM NIGDAR NEJ BÜU LEKI, PA SO DON VSIGDER VESELI

- Zdaj te prva, kak sva se začnla pogučavati, ste si vi eno lejpo aubo na glavau djali. Te en moški more vsigder šapko na glavej meti?

- Ja, dragi človek, tau te tak znam povōdati, da sam ge v penziji, sam z njauv zato zadovolen, ka sam leko takšo aubo küpo.

- Depa gde ste go küpili, ka vrkaš gor ge spisano, ka Great Britain, leko ste v Englandi ojdli?

Že je buma davnik bilau, ka so me Péter Gyécsek, po domanje Onzin Peter na Gornjom Seniki pozvali, naj gnauk k njim tö pridem, ka mo si malo pripovejda. Pa kak se šika, se jim obečo, ka pridem. Pa kak se ne šika, sam samo zavlačüvo. Vej prej gda dober cajt bau, ka mo se tavō po Taupoldji za cintorom leko na dalečnji Grbenjšček pelo. (Malo zavolo vtrglivosti, depa človek zato vsigder tö nema telko cajta, ka bi se eno vōro tavō šeto, eno pa nutri.)

Gda so me drugo paut pitali (leko, ka je zmejs že en-dvej leti minaulo), sam že mujs mogo titi. (Na srečo, sam se leko calau do njinoga rama pripelo, pa te tisti cajt namesto šetanja tö tam būu.)

- Tau zdaj na magneto-fon ne smejm povōdati, ka ger zvej pa de se korüu z menov ...

sejo. Vejš, ka ništarna tri štiri djajec tö znesé na dén!

- Takše čüde pa don

morem eno skrivnost vōovaditi. Gda sam sé k vam prišo, te sta dva bilal?

- Depa tista silo mejla domau titi.

- Vüпам se, ka nej zavolo ména ... Ovak pa, uni so vaš par, nej?

- Ja una je moj par, pa mi je obed sküjala pa je odišla na svojo domau, ka una doma tö nikšo delo má.

- Čüjte, pa kakši par ste te zdaj vi? Čüjem, ka etam v klonji mate dva papagaja. Enoga pojba, pa eno deklo. Te papagajski par je tö v ednoj klonji. Vi ste pa takši par, ka ste vi v vašoj iži, strina pa v njinoj?

- Müvadva sva tak, ka rejdko vküp prideva, pa sva te veseliva. Če bi pa furt vküper bila, te bi se pa včasik kaj korilo tö.

- Te vas zdaj frjst noge bolijo, ka tak tadaleč ta nutri po tom velkom bargej morete oiti k vašomi pari?

- Noge se ne štejo, samo naj kaj drugo ne boli ... Ovak pa je dobro, ka sam ge na bargej, ka če mi kaj žena napa-met pride, te se poberém, ta nutri na dau fejš letin, tak ka eške pravi cajt leko pridem ...

- Te sta zdaniva tö?

- Ja, zdaniva sva. Una má svojo gazdijo, ge pa svojo verstvo pelam pa va tak delala, tačas, ka va mogla. Gda pa več neva mogla, te pa naj pride sveti Peter, pa naj naja razlauči.

- Depa vsigder zato nete mogli tü tanutri leteti.

- Buma nej. Ovak pa se meni brejg ne šté, noge dobre mam. Namé Onzin Djoško tak naredo, ka ge takše noge mam. Moj oča.

- Kak dugo te že té noge mate?

- Nika nemo lažo: "samo" 62 leti.

- Vi ste zato dosta tu tanutri pa sévō ojdli, nej?

- Dje, Baug moj, vejš. Tü sam se naraudo, pa tü je meni nej žmetno. Če bi sila bila, bi ženo eške tö na pleča djau pa vō po tom bargej neso ... Ge sam 20 lejť delo v Kosini fabriki v Monoštri. Buma je nej fajn bilau, ka sam pri ognji delo pa sam si dostakrat mislo, ka zaka sam na svejti ... V 70 Celzijov ici sam delo. Gda so šaularge prišli gledat naše delo, so samo en-dvej sekundi zdržali pri peči, ge sam pa nagi pri peči stau osem vōr ... Eške tü mam novine, kak so me dojjeli 84-oga leta ...

- Če je tam v fabriki 70 fokov bilau, te vas zdaj, gda žetvo delate pri 30 stopinjah, vendrak eške zebé?

- Dje, včasik tak pravim pojbmom, ka če nemajo kakši zimski rejkli, ka je nika ladno gé ...

- Kak ste leko rejsan tisto vročino trpeli?

- Tau je že kauža tak nutri vzela.

- Vi ste si tö mokre cote gor na čelo dejvali?

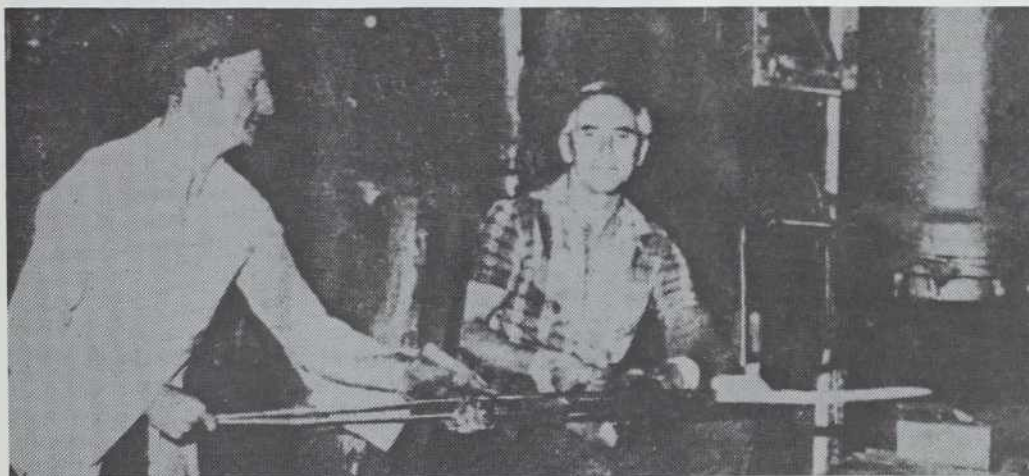
- Tisti so bole takši betežničke bili, štéri so si vodau gor na čelo močali ... Najbole se mi je eške kaupanca vidla. Gda je gotovo bilau, da se je človek fanj dojskaupo, te sam tak grato, kak da bi znauva na svejt prišo. Pa te je buma veseldje bilau v Čöčöš gostilno titi, tam nam je pitvina trnok dobro spadnila ... Zdj sam pa don rad, ka sam te lejta vküp spravo, pa zato dobim nikšo penzijo, pa mi te zdaj nej tarbej od mlajšov čakati. Ovak je pa žalostno, ka sam na té žitek prišo, ka sam zdaj na stare gni zvekšega vsigder sam ...

- Vejpa če ženo mate, zaka ste te sami? Te bi vendrak don samo eno verstvo mogli pelati.

- Eh, ka sam si zisko, tau zdaj mam.

- Pravite, da dež čakate pa se vanej nika fejš oblačí pa vōter pije. Müva pa tü samo parklajava, aj de zdaj rejsan dež üšo, pa žena nazaj pridejo, vi ste pa nej zgotovili s krmov, ka so vam gordali, te venak bau vražji ples!

- Ja, gospaud Francek, zdaj ti nika povejm. Aj žena nazaj pride, te mo vsi targé šli krmu obračat! ...

Žerdjavi žitek pri žerdjavi peči (Onzin Peter z levi kraj)

- Gda sam ge na Balaton odo vōro gledat, sam si tam vōodébro.

- Sploj nikša moderna je gé, takše vendrak tisti Merikanarge nosijo, štéri ba-seball špilajo ...

- Dje, vejš, Peter je tö nej nevolen! ...

- Vi ste Onzin Peter na Gornjom Siniki, nej ka bi stoj brodo, ka mi se zdaj s sveti Peterom pogučavamo.

- Sveti Peter sam tö ... Gda Bogá molim.

- Ge vas tak poznam, ka ste vi žitka svejta ve-sele nature bili. Tau je potrebno, ka človek včasik malo norije dela?

- Ja. Zato, ka človek sam sebe tak traušča.

- Vi mate sina Lacina, štéri cug vozi pa je v Monoštri doma. Gda sam vas točkrat pito, če je že oženjeni, ste mi nika trnok hejčno pravili ...

- Te vas naj zdaj ge vōovadim, ka prej ka en mladi pojep najbolje nüca za ženitev, tau je prej od vas erbo, drugo pa vi kaj ne vejte ...

- Tak nikak, ja.

- Vi zato radi pripovejdate, nej?

- Ge zato gučim rad. Delati me tö nej ftraga. Če je sila, vnoči gorstanem pa svojo delo, ka naprej spisano mam, obredim.

- Zdj te eške maro pa vse mate?

- Tri krave, tri pravce, dva krmlenka, 27 piščanec pa 15 kokauši. Tau je moje bogastvo.

- Pa tau vsikši den vse preštejte?

- Dje, mujs, ka tü stvarina odi. Po štiri nogaj, nej po dvej nogaj.

- Vejpa kokauši don ne štete vsikši den?

- Kaj bi nej. Ka ovak ne vejim, kelko djajec zne-

ne gučite!

- Njaj, njaj, leko, ka de stoj dau valati.

- Če vam kokauši telko djajec neséjo, te vendrak dosta morete vardejvati tö?

- Ge kokauta mam, pa tisti je vardejva.

- Depa vi zato žensko delo tö morete delati.

- Tö, tö, tau vse nameni gé, što de delo? Vejpa gda mi je sila, te zato dem k sausedi, ka mi malo pomore.

- Ovak kaj povesi tö odite, malo kaj tutnivat?

- A nej, vejpa nega cajta.

- V nedelo tö nej?

- V nedelo sam rad gé, če leko malo dojjam!

- Zato te tü v kunji to mate eno postelo?

- Ma ge tü, v iži, tam v ozajek ... Ge poste-le puno mam, depa zaman, ka samo eden človek ge pri rami.

- A tak?! Te ge zdaj

OD SLOVENIJE...

Na sončni strani Alp je pravo poletno zatišje. Tudi poslanci so se odpravili na počitnice, tako da je na političnem prizorišču vse mirno.

SPREJEM ZA BRONASTE FANTE

Medtem ko je bilo na Madžarskem kar težko seštetiti vse medalje, ki so jih osvojili športniki na olimpijskih igrah v Barceloni, se je Slovenija veselila ob dveh bronastih medaljah. Obe so osvojili veslači, dvojec brez krmarja (Čop, Žvegelj) in četverec brez krmarja (Mujkič, Janša, Mirjanič in Klemenčič). Ob prihodu domov so jim na Bledu pripravili slovesen sprejem. Fantom je čestital tudi predsednik predsedstva Milan Kučan.

PREDSTAVNIKI OZN V LJUBLJANI

V Ljubljani se je v zadnjih dneh mudila medagencijska skupina Združenih narodov za begunce, ki si prizadeva dobiti vpogled v begunsko problematiko na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Analiza stanja naj bi omogočila učinkovito pomoč mednarodne skupnosti, ki je v okviru delovanja visokega komesarata OZN za begunce že sprejela akcijski program reševanja begunske problematike.

SUŠA

Pomanjkanje dežja jo je mnogim pošteno zagodlo. Prizadelo je slovensko kmetijstvo, predvsem v Prekmurju. Koruza je uničena od 40-do 80-odstotno, krompir in sladkorna pesa 20-do 70-odstotno, travinje od 60-do 100-odstotno in vinogradi 15-do 40-odstotno. Škoda že zdaj dosega 2,4 milijarde tolarjev. S sušo je povezano tudi pomanjkanje vode. Položaj vsaj delno rešujejo gasilci, ki vozijo vodo tistim, ki so ostali brez nje. V mnogih krajih imajo omejitve porabe vode. Če še nekaj dni ne bo padavin, bo položaj kritičen.

KAJ MISLITE?

Žmetni cajti odijo na nas, dapa najbola na upokojence. Dočas, ka so delali, so zato plačöjvali pa so jim vlekli dola s plače, aj na staradni majo penzijo. Vsakši si je tak brodo, ka vej na stara dneva s tejmi pejnazi do leko naletja živel brezi dela pa bridja. Dapa ka je zdaj, kak živejo od tauga par-povejdajo upokojenci.

Antal Svetec:

"Od 84. leta sam v penziji. V Židano fabritji šestnajst, v kosino fabritji pa tarnajst lejt sam delo. Zdaj, ka že ne odim v fabriko, več dela mam doma kak te. Moram delati zato, ka spoj malo penzije dobim. Če bi samo s tistoga živel, te bi od gladi mrli. Zato mam eno malo njivo, gde kromča, kukarčo pa vse drugo pauvamo. Etak že malo paršpamo, zato ka nej tarbej vse v bauta tjöjpiti. Sedem djezero forintov ranč samo na djesti dojda. S te pejnaz vöplačati elektriko pa vodau pa štja krajdjati nika malo, je spoj težko. Krajdjati pa moramo. Zato, ka na zimau tarbej tjöjpti drva, vaudjaljda. Tak je tau, z nami, s starim lüstvom se že ništja ne briga. Zatau se je vrejdo bilau mantrati pa delati?!"

Školnitjina Irinka:

"V slašičarni sam delala osandvaj-sat lejt. Od 1985. leta sam v penziji. Cejlo življenje sam furt rada delala. Rada sam mejla sodelavca pa oni tū nāmē. Furt sam si tau mlsila, ka gda že nemo delala, kak dobro de mi šlau. Brezi bridja baudan cejli dēn. Vej zdaj mam! Bridja ranč tak mam, kak gda sam delala, če nej več. Pa te bridja so zvekšoga kaulak pejnaza. Tjelko pejnaza mam, kak dugo dojdajo štja? Sedem djezero forintov dobim, ka je tau? Tau samo na strošak dojda. Ne moremo si furt tisto tjöjpiti, ka bi radi djeli. Sir, žmaučau, ka bi nam tarbelo, tau tak drago, ka si ne moremo furt tjöjpiti. Če bi sama bila, brezi moža, te bi te pejnazdja samo na kromča, na kröj pa na malo mlejko dojšli. Če do cene etak zdigali, te ne vej, ka mo delali!"

Petrovič Ferencné

"V židano fabritji sam delala 32 lejt. Zdaj sam že pomalak 10 lejt upokojenka. Devet djezero forintov dobim na mejsec. Furt malo vcüj kladejo k tej pejnazam, dapa tau je baja, ka cene tū zdigajo, bola kak našo plačo. S tej pejnazi samo tak leko vertiva, če doma delamo njivo pa svinjē daržimo. Etak z masaum, s kromči pa s sadaun malo leko paršpamo. Če bi tau nej bilau, te bi malo bola težko bilau. Za ram tū nej tarbej plačati, zato ka svojga mam. Samo za vodau pa za elektriko placöjvamo. Dostakrat si brodim, ka kak leko živējo tisti, steri nejmajo nej svoj ram pa nej ogradac. Sterim vse v bauta tarbej tjöjpiti. Te mi, steri doma malo kaj pauvamo, se ne smejmo žaurgati.

Materna rejč (16)

SLOVMADŽ

Gnauk svejta so naši stariške, gda jim je dejte betežno gratalo pa so go v špitale mogli odpelati v Kermedin ali Somboteu, so s tem tō težave meli, ka so padarge pa medicinske sestre nej razmele mlajše. Té mlajši so povejmo pred dvajsetimi ali tridesetimi leti eške nej trnok znali madžarski. Mislim na tiste male, šteri so eške nej v šaulo ojdli. Šteri ste meli takše male mlajše v špitaaj, tisti vejte, kelkokrat se je zgodilo, ka je dejte tej (čaj) prosilo. Medicinska sestra pa je natau mlejko prinesla, ka madžarska rejč "tej" pomeni pa našem: mlejko. Te pa nej čüda, ka je mali betežnik nej sto vzeti, "ka" je proso.

Tau vendrak več tō nega trnok, ka bi stariške na en pa-pér mogli dojsipisati en mali vogrski-slovenski slovarček (szótár), naj delavci v bolnici vejo, ka mali porabski Slo-venec prosi. Gnesnaden je že bole tau baja, ka ništarni pa ništarni porabski mlajši s slovenskimi stariši več spoj ne vejo slovenski, kak se tistomi pravi, ka krava dá, ali pa ka je tarbej sküjati, če je človek betežen. Pa če de tak tadale šlau, te ništarni pa ništarni ranč nedo znali. Ne pozabimo, ka tisti, šteri so tistoga cajta samo slovenski znali, zdaj že vogrski tō (gučijo). Ovak povödano, dvej rejči znajo. Ge tak brodim, ka je najbaukse, če etak, pa tak tō znamo. Samo je tarbej skrb meti, ka gestejo takše besede, štere se v slovenski pa vogrski rejči gnako glasijo, depa drugo znamajüejo (homonimi). Če povejm po našem, ka "si-nek", te vsakši zna, ka je tau očin pa materin pojep. Vogrski "szfnek" (izgovardjamo: sinek) pa pomeni "farbe". Če Vogrin pravi, ka dé na "meccs" (izg.: meč), te vejmo, ka dé tá, gde se 22 lüdi brsa (tekma). Slovenski "meč" je pa tisto, s kem so se v stari cajtaj šörki bili, pa našem: sabla.

Našo lüstvo je po vogrskaj "major" —aj (pristava) tō delalo inda svejta. V knjižni slovenščini pa je "major" tisti predjen ali oficér, šteri má na plečaj zlati parolin z veliko srebrno zvezdo (örnagy). Če nakakma v Maribori pravijo, ka je "lep", te je tisti lejpi. Če tau rejč madžarski vö-povejmo "lep", te tau tau pomeni, ka stapa, stopaje dela. "Tó" (jezero) je v madžarsčini velka mliaka, slovenski "to" pa —tau. Gda v slovenskaj knjigaj štete, ka "jambor", te mislite na tisti velki drog na šifti, na štere tiste ponjave, jadra gorvlačejo (arboc). Vogrin pa birki pravi, ka "jám-bor" (krotek), včas pa takšoma človeki tō, šteri tak po-malek guči, ka se ma eške v lampaj močnik rasladi. Moje lampe (moja usta) pa bi na madžarski tak dojobrnili, ka "szám" (izg.: sam). Ge "sam" tō mo pa zdaj mogo goren-jati. Sam Baug vej, zaka mi je urednica samo telko mesta dala v novinaj.

Fr. M.

"Prije vsi, šteri ste od kolēna ménsi pa od popláta vékši. . . " so vabili prireditelji goste na 22. folklorni festival v Beltince, ki je bil od 24. do 26. julija.

K. Holec

Porabske družine

SAMA SAM OSTALA ...

BLŪZI RABE
NA
DOLENJOM
SENIKI...

Tam, gde Raba pride iz Avstrije na Vogrsko, stoji edna hidroelektrarna (vizi-erōmŭ) pa edna lejpa hišica. Hidroelektrarna nauč-dén šiimi, dela električno. Raba pa teče naprej. Nosi vsefalé, večkrat grdosti tū. Če zdaj vleti klonckas na hišni vrtaj, nej gvŭsno, ka ti sto odgovor da. Sausada nega, ka boš? Kaulagvrat rama odiš pa nagledavaš tū pa tam ta. Nej ti trbej dugo iskati. Vértinja, Marija Bedoč je na svojem lejpom vrti, tam dela od zrankoma do večera. V ogradca telko lejpi rauž pauva, ka zmerom leko povejš: "Micika v pŭngradi raužce bere..."

Marija Bedoč sama živé tŭj pri Rabi, od vesi več kak 1 km daleč. Marija! Odkec si prišla v tau hišo? Ka se je vse godilo v tvojem življenji?

"Na Gorenjom Seniki — kak zdaj pravijo na Janošovom brejgi — sam se narodila pa doživela lejpo mladost. Istina, ka gda smo vōprišli s šaula, smo že vleta šli na marofe delat. Mladi smo bili pa tam smo tū veseli bili. 1938. leta sam od matere dobila eden biciklin. Ka brodiš, tistoga reda biciklin! Moja padaškinja Špakena Ana je tū mejla biciklin, pa sva se pelale na Dolenji Senik. Tam je bila edna dramska skupina (szinjátzó csoport) pa so tisti dén meli predstavo. Tam je špilo eden fejs pojep. Nigdar ne pozabim, naprej so dali "IV. zapauved", tak se je igra zvala. Naja oči so se najšla. Od tistogamao sam ga nej mogla vō z glavé pistiti. Prvin je nej tak bilau kak zdaj, ka večkrat ranč eden drugoma menja ne zna pa že skrajek pridejo eden k drugoma.

Gnesdén je večkrat čuti, ka mlado lŭstvo — med njimi največ možkov — fejs tamirajo. Ta žalostna usoda (sors) je Porabje tū nej vōnjala.

Edno malo ves — Dolenji Senik — sem preglednila poleg toga, pa sam dosti podatkov najšla.

Na Dolenjom Seniki živé okroa 130 daržin. Med temi 20 takši, gde je "daržina" eden človek. Med temi 20 daržinami je samo eden možki sam, druge so vse ženske. Največ je divic (vdov), sterim je mauž prvi mrau kak bi bijo 60 lejt star. Zatok pa večkrat pravijo, ka nej trbej bojno, svejt se na lagvo obrače, kakli gnesdén leko povejmo bogše živémo kak gnauk svejta.

Sam ostati je največkrat britka usoda. Tistim, stere eštje deca vsakši den ali na teden ali na mesec poglédna, je ležejše. Takši pa tū živéjo sami, steri nej-majo dece, samo kakšo rodbino pa tisto tū daleč. Tisti so radi, če pri njim kloncka sausad, padaš ali doktor.

Te je vse ovak bilau. Samo 1942. leta sva se po pravon spoznala na Nostanj marofi. On je grato sledkar moj mauž. 1945. leta sva se oženila, prišla sam na Dolenji Senik. Od 1945. leta do 1955. leta sam rodila 5 mlajšov, Eriko, Valiko, Marijano, Jožina pa Katarino."

Lŭdje se dosta taužijo na petdesete lejte. Kak ste vŭva z možaum, z deco doživela tiste cajte?

"Tau me ne pitaj! Nigdar nikoma takšoga ne želejm. Moj mauž je sabau (krojač) bijo. S tistoga smo živeli tak, ka smo vnoči tū delali. Tistoga reda so pavri mogli odati pa dojdati vse. Mi smo kŭpŭvali kakšno djesti. Žir so odavali, 1 kg za 100 forintov. Mauž je večkrat za edno žlico žira delo cejli dén. Deca mi je vnoči gorstanila pa kričala, "lačni smo..."! Če je deca betežna bila, sam je nej mogla pelati k doktoru. Vračila sam je sama. Gda je sé prišlo 1956. leto, vekši mlajši so sami, mi pa s trejmi malimi zopodli Avstrijo. Vekše so steli tam zdržati. Nikak smo je nej pistili od sebe, ednoga nej. Edno leto prvi smo si zozidali edno malo hišo v vési. Zatok smo vsi nazaj prišli.

1958. leta so začnili zidati hidroelektrarno. Mauž je daubo delo. Gda so zozidali, potistim je tŭj daubo slŭžbo. Etak smo prišli es vō z vési, živeli smo tŭj z

držino tačas ka je gnauk eden, gnauk drugi odišo.

Kak že tau šagau ma biti, gda bi nama malo baukša bilau, te je prišo beteg. Ge sam 1968. leta bila strašno betežna. V mojom življenji je pa največša zgŭba bila, da mi je mauž 3 lejta pred penzijo, 1978. leta mrau. Sama sam ostala. Da je pa tau nej pravica etak. Moji mlajšo so z menov. Tau je na svejta najlepše, za toga je vredno bilau živeti."

Marija lepau goči slovenski. Na Dolenji Senik se je oženila, že skurok petdeset lejt tŭj živé, zvŭn toga je nej slovenskoga, litji nemškoga moža mejla, pa dun nej pozabila po seniškom?

"Moj mauž je Nemec bijo, nemški pa vogrski je gučo. Pravila sam ti, ka sva se mŭva nej sama radiva mela, litji poštuvala tū. Tau je tau znamenŭvalo, ka se je mauž navčijo slovenski, ge pa nemški. Kak ne morem pazabit tiste noči, tiste veselice, tiste mlada lejta, ka smo na Gorenjom Seniki doživeli, tak ne morem pozabiti materni jezik. Kak bi pa pozabila tiste lejpe

seniške pesmi, stere smo podje pa dolini tak ŭšo, kak da voda teče. Na Janošovom brejgi je tū bila krčma. Fudaš je vsakši tjedan igro, lŭdjé so veseli bili, če rejsan nej bogati."

Marija tebe vsakši tak pozna — pa zatoga volo te dosti gor poištjejo — ka spoj lejpi vrt (ogradec) maš. Majster si raužam, pa vse tistoma, ka se v ogradci dá prpauvati. Gde si se navčila tau delati, odkec je lŭ-bezen do rauž, do pauva?

"Že sam 1944. leta prišla v bolgarsko vrtnarstvo (bolgár kertészeti), tam sam se navčila pauvati vsefalé. Gda sam že mejla držino, furt smo meli zemlŭ gorvzeto pa smo tam pauvali. Držina mi je tū pomagala. Rauže? Rauže so moj dejdek tak radi meli. Eštja mala sam bila, gda so dejdek furt v žeptja prnesli etakši lŭk pa takšo semen. Doma so meli lejpe rauže. Od tistogamao ge tū spoj rada mam rauže."

Tŭj na stauli sam najšla slovenske molitvene knjige. Ti slovenski moliš Boga?

"Največkrat. V tej knjigaj so molitve lepše, meni se tak vidi. Nigdar ne pozabim, gda so mi moja mati mirali. V knjigaj sam najšla spoj lejpo molitev. Tisto sam njim molila, gda so se ločili od toga svejta. Meni je tū ležejše bilau, ka sam je leko sprevodila..."

14 lejt živiš sama. Edno (h) čer maš na Dolenjom Seniki, drugi so pa daleč od tebe. Točkar si mi itak tak pravla, ka si nej sama. S teov so tvoji mlajši. Kak si tau brodila?

"Tak, ka se napona glasijo, mi pomagajo tau pa tisto. Eden minut se ne čŭtim sama. Vŭpam se, ka tau že etak ostane."

... DO MADŽARSKE

VEČ KOT POL
MILIJONA
BREZPOSELNIH

Po podatkih Urada za zaposlovanje je bilo konec julija na Madžarskem 574 tisoč brezposelnih, to je več kot 10 odstotkov ljudi, sposobnih za delo. Odstotek brezposelnih je v raznih predelih Madžarske različen. Najvišji je v severnih županijah države, kjer doseže skoraj 20 odstotkov, najnižji pa v glavnem mestu (4,5%).

V Monostru in okolici je bilo v istem obdobju 985 brezposelnih, približno polovica le-teh je nekvalificiranih. V Železni županiji je največ ljudi brez dela prav v tem predelu.

Koliko in kakšne službe pa ponujajo ljudem, ki iščejo delo? Ponudb je v Monostru 21. Iščejo prodajalce na novi tržnici v Monostru, nekaj šivilj in enega gozdnega delavca. Tudi v prihodnje se položaj ne bo popravil, kajti v tovarni svile bodo odpustili še 400, v tovarni kos pa 300 ljudi.

IZMENJAVA ČASOPISOV

Konec julija so v hotelu Ajda v Moravskih Toplicah podpisali sporazum med madžarsko in slovensko pošto o brezplačni predaji madžarskih in slovenskih neprodanih časopisov. Sporazum sta podpisala direktorja obeh pošt oz. predstavnika Pomurske madžarske narodnostne skupnosti in Zveze Slovencev na Madžarskem. Porabski Slovenci bodo dobivali 25 različnih časopisov in revij v nekaj manj kot 300 izvodih. Brezplačne pošiljke bodo prišle vsako sredo.

BLAGOSLOVITEV NOVEGA ŽUPNIŠČA

Na Gornjem Seniku so končali gradnjo novega župnišča. K zgraditvi objekta so precej prispevali tudi domači verniki s prostovoljnimi delom. Novo župnišče je 8. avgusta blagoslovil mariborski škof Jožef Smej.

I. Barber

155 lejt

PRVOGA VOGRSKOGA GLEDALIŠČA V PEŠTI

V Pešti so 21-oga méšnjeka 1837-oga leta odprli prvo vogrsko gledališče. Na den odpiranja so steli vödati ene knige, v šteraj bi bilé pesmi v vsikšom geziki, štere so te gučali v Evropi. Tak je svojo pesem v našoj slovenskoj rejči napiso gospaud Jožef KOŠIČ, gorenjesenčarski plebanuš tō. Knige so nej mogli vödati, pesem je ostala v rokopisi, i zdaj je v Državni knjižnici Széchenyi v Pešti. (Pesem je najšo in vödau v novinaj Vasi Szemle 1979/2 István Fried.) Gospaud KOŠIČ so svojo pesem dojobrnili na vogrski gezik tō. S toga vidimo, ka so dobro znali slovenski pa vogrski tō. Že v 19. stoletji so bili dvojezični i dobro so poznali slovensko i vogrsko kulturo.

Szlovenszka Peszem na den odpiranja prvoga Vogr-szkoga Gledaliszsa vu Pesti 21 a Méšnjeka 1837

Tóth dal az első Pesti Magyar Színház megnyitása napjára Kis Asszony hó 21 én 1837

1. Ki sze zná prav pripraviti Keszmeronomi zidanyi, Sztosek i csasz szí szpravit, i gouszte pri delanyí Ják pregáziti zádvé: On ednouk hválevrejden Radoszt vsini vszém Dršáve Sztnovnikom prijeten.

1. A'ki hozzá tud készülni, költséget 's időt szerezni a' temérdek spitményhez, és a' munka' folytatásánál előgördülő akadályokat deredasan elhárítani: az dicső 's kedves öröme faksztja az egész ország' lakosait.

2. Od vnougi lejt más 'selenye na Vogrskom obcsinszko Je bilou i govorejnye Gledáliscse Vogrsko. — Da bi sze vogrski Jezik bole mogao zvisziti Niki domáci Szkrmlenik Po csási sze sztnsati.

2. Sok esztendők óta Magyar Országban közönséger volt egy Magyar Színházról való kívánság és szó: hogy az által a' magyar Nyelvnek gyaratodása, és a' honfinak kigyalutása lassankint esz-közlötnék.

3. Pest Vármegyéva Goszpoda vzszi presztor prilicsen od Grassalkovicsa Herczega: vábili szo, ka bi szrvzen vszáki vogrinszvojo pomoucs pridáo k dobromi czilj: szami pa zevszim tálom noucs od Vogrije bejszili.

3. Pest Vármegye Urai alkalmatos tért nyerven Grassalkovics Herczegtől, minden lelkes magyar felszölitottak, hogy a' czélra segedelmét meg netagad; — magok pedig lehetőséig vivtak a' Magyar Országra tóduló felhőkkel.

4. Ovo se zdaj je gotovo Vogrsko Gledáliscse V-Pest Varasi lejp-gizdáo na v'ivanje sztojcse! — Dnesz sze nyegova rojst va goud obszúšava veszelo, Na té szvétek v-Pest se Goszpoud vnougi paszci obilno.

4. 'S ime! Most már készen 's pompásan áll Pest városában a' Magyar Színház használásra! — Ma inneplik snnak születése napját, 's erre az öröminnepsre Pestre

is siet sok gazdag Ur.

5. Vszáki cslovék sze nemore zadoszta naglédati Njti haszke Hise one nágló vkupzacsunati: — Ar sze v-nyej od hüdoubnoszti odráta trdokoren, Na du se vu pobo 'snoszti potrdjáva jákoszten.

5. Nem lehet az embereknek elegendőképén bámulni: sem ezen Házból áradó Hasznokat hirtelen öszveszámolni; — mivel abban a' megrögzött elidegenítették a' rosszaságtól, és az erkölcsös megerősítették a'jában.

6. Pohájaj jo tak nevosceni, Tát, tigris, i piáni, Vtráglivi, hotlivi, zéli mrszki grejsnik zaszpánit — Csi scsé, kak v-Czerkvi, poszlúsat poboguslívne isztine, V-példaj hűde preglejűvat 'sivo tebi szkázane.

6. Látogasd tehát az irigy, lopó, mérges, részeges, lomha, buja, rosz 's utálatos bűnös, ha kívánsz, mint a' Templomban, épületes igazságot hallani, és a' gonoszokat elevenen elődbe festett példákban látni.

7. Pohájaj Theátri divjájk, mogáo bos sze vkrótóti;

V nyem csigli szí velki bedák morés sze kaj navcsiti. Koga czira v-szrczi saloszt eti sze pa razvedri Gledáliscsa igrá radoszt v-sztárom tedi pobüdi.

7. Látogasd a' Színházat

Naše pesmi (30)

Oh, dekla

Oh, dekla, ne daj se za pavra, pri pavri se dela težko, pri pavri boš rano gor stanola, boš nosila črne roké.

Oh, dekla, ne daj se za pavra, pri pavri se dela težko, pri meni boš v senci ležala, boš nosila bejle roké.

(Gorenji Sinik) —mkm—

8.

Színházban láthatsz mindenféle testgírbegörbedezéseket: szomorú 's vigjátaszat: — rút 's fényes öltözetet. — Hallo! a' nyelvek' mozgásit, 's szép dalokat: — Bravo — vivat kiáltozásokat, — ki ki a' magáét gondolja.

9.

Hválo dámo Domivine Kotrige dnesz Goszpodi Preszkrbnaj Pesta Sztoлицe! ki nemoremo z-domi: Ka szo nám odprli nouvo na sirse preszvejsenyé Dnesz edno prilicsnó skoulo, szebi pa na postenyé! —

9.

Hálát adjunk ma Honn Tagjai, a'kik innét hazul oda nem mehetünk — is, Pest Vármegye' gondoskodó Urainak, hogy a' mi szélesebb felvilágosodásunkra ma egy új iskolát nyitottak meg, — a' magok dicsőségére! —

10.

Dika na Vogrski országo Pá sze prime szijati, Sztránszki spolivczí szpádno znág od szráma dnesz 'svigami. Z-Bécsom Pest Váras vstricz sztoji, naszkoron ga zaniha, Ar tūdi v-theáter hodi Vegrin, ki pejzeze má.

10.

Ismét kezd sűgározni a' Dicsőség Magyar Országra: — ma hátrálnak a' megszegyenített külső Gúnyolók. — Bécsel mérkezik Pest, es nem soká felülhaladja azt, mivel a' Magyar-is színházba jár, a'kinek pénze van.

11.

Od Pesta példo vzmite vsza Vogrška Goszpoda! — Da orszácko gorznejtite Gledáliscse bos znouva. — Sztołnim mósztom prejk Dunája Zvéste Blúdimo k-Pesti, Naj Prisavecz nazvejszava Dela vasse Zmos'noszti.

11.

Pest Vármegyétől vegyettek példát minden Magyar Urak! hogy iziben felfujhassátok az Országos Színházot is! — Kössétek öszve Budát Pestel állandos hiddal, hogy a jövővény hirdesse a' ti tehetőségeteknek remek munkáit is.

V pesmi gospauda KOŠIČA je dosta lejpi stari rejči. Najstarejša rejč, štero starejša lústvo eske gnes pozna pri nas v Porabji je „MRSZ-KI (grejsnik) — UTÁLATOS (bűnös). Tau je tákša stara slovenska rejč, ka je dojspisana že pred gezero lejtami v BRIZINSKI SPOMENIKIH (972–1039), v najstarejši slovenski predgi. Prva slovenska predga o greji in pokauri je srejdí 9. stoletja iz Karantanije (gnes Austrija) prišla v spaudnjó Panonijo v kneževino kneza Koclja (gnes Vogrška). Tú so go predgali Metod in njegovi vučeni — našim negdešnjim starcom. Uni so tau rejč navčili svoji mlajšom in tak tadale je prišla ta rejč do nas.

Marija Kozar

PORABSKÉ ZGODBICE

Da so senau kosili ...

Gnauk, pred 40-50 lejtami je nej tak bilau kak zdaj. V Porabji so lúdjé vsakši kaut zemlé obdelali, če je zemla rejsan nej tak rodna bila kak indrik. Vsakšo delo je melo svoj red. Tak so se pripravili, povejmo na kositev ali na oradev ali na žetvo kak na eden svétek.

V držini je vsakši emo svojo delo. Vert je notvato, gda pa ka de delala držina. Vertinja je nej samo doma bila pa mlajše opravala in kújala, úšla je z mlajši vret na njivo. Mlajši so pa na vrtnicaj mogli sejdati tačas, ka so mali bili. Da je deca gorzrasla, če je dosta dece pa mala gazdija bila, so nistarni za pastira slúžit šli. Če je pa držina nej velka bila, grúnta za njiž zadosta, te so vsi doma delali.

V Števanovci je bila edna takša držina, gde so gorzrasle tri dēkle edna za drugoj. Oča pa mati

sta kumaj čakala, aj dēkle velke baudejo. Zadobilasta. Dēkle so zrasle, pa so vsakši dēn več pomagale na gazdiji. Oče je vpamot vzejo, ka že ledjénova tú gledajo njine dēkle. Kakoli so nej bogati bili, oča so si etak brodili: "Morem pokazati, ka so moje čeri nej slednje v vesi." Da so senau začnili kositi, senau vkúp spravlati, te je vsakšo leto deklam kúpo nauvi gvant. Pknaste ale (kri-la) so dobile pa bejle fōrtoge. Gda so šle senau obračat pa vkúp spravlat, one so bile v vési najlepše.

Tau se je meni furt strašno vidlo, gda so mi tau prpovejdali. Oča so nej samo svoje čeri okinčali, s tejm so pavarskom deli tu poštenjé dali. Leko bi se kaj navčili od nji.

I. Barber

"MOST"

Ko smo se sredi julija z avtobusom odpeljali v Tato, prav gotovo nobeden izmed nas ni mislil, da bomo v dveh tednih doživeli toliko lepega.

Zakaj smo se imeli lepo ob Starem jezeru v mednarodnem taboru "Most"? Na to vprašanje bi težko na kratko odgovorili.

Tabor je ob jezeru v zelo lepem okolju. Tudi mestece Tata je prekrasno. Velikokrat smo šli na izlet, ogleda-

li smo si mesto, se vozili z ladjo po jezeru, ponoči ob njem itd.

Bili so tudi taki dnevi, ko smo ostali v taboru. Tudi tu se je zmeraj kaj dogajalo,

ku znanosti smo srečali veliko znanih ljudi. Na otoku plesa so vsak večer nastopale razne folklorne skupine. Obiskal nas je tudi zunanji minister Geza Jeszenszky. Zvečer smo večkrat plesali v disku. Tudi naše športno življenje je bilo razgibano. Organizirali smo olimpiado.

Tudi šale ni manjkalo, na kvizu smo izbrali celo čarovnika tabora.

Tudi v Budimpešti smo bili, kjer smo si ogledali stavbo madžarskega parlamenta.

Da ne bom le hvalila tabor, naj napišem tudi nekaj negativnega. Na žalost so točkovali red v sobah, zato smo morali vedno lepo postlati postelje, pospraviti obleke itd.

Veliko nas je bilo, mladi raznih narodnostnih skupnosti smo se spoznavali in sprijateljili.

Če bom imela možnost, bom šla tudi naslednje leto v ta tabor.

Anita Sepsé

VEŠ - VEM SVEČANE POJEDINE PRI EGIPČANIH IN RIMLJANIH

Človek je že od nekdaj rad dobro jedel in danes si bomo ogledali kuharske spretnosti premožnejših ljudi pri starih Egipčanih in Rimljanih. Danes lahko o

čani mizi lahko sede tudi žene.

Toda žal so navadni Egipčani v tistem času lahko pojedli za obrok le nekaj kosčkov kruha, morda ribo ali

tem najdemo podatke v raznih izkopaninah vladarskih palač in grobnicah.

Svečano kosilo premožnih Egipčanov je takrat moralo imeti vsaj 10 vrst različnega mesa, od perutnine so poznali race, gosi, golobe in prepelice. Po tem delu kosila je moral priti na mizo vsaj 16 vrst peciva in vsaj 6 vrst vina. Poznali so tudi dateljnovno in palamovo ter vino že medico.

Na takih svečanih mizah so morali imeti tudi mnogo vrst sadja, ni pa manjkalo tudi več vrst piva. Za Egipčane je bilo značilno verovanje, da kar jedo živi, je potrebno dati tudi umrlim. Tako so v nekaterih egiptovskih bogataških grobnicah našli v posodah kar celo kosilo za popotovanje v onostranstvo.

Pri Egipčanih pa je bila v boljših družinah taka pojedina tudi družaben obred z mladimi plesalkami, glasbo in pevci.

To se je dogajalo že zelo davno in je že takrat sta se prikazovala moč in bogastvo. Pri Egipčanih so pri sve-

čebulo, povrh pa spiti še 2 vrčka piva. Navadni ljudje so si lahko privoščili meso le za slovesna kosila.

Za Rimljane pravimo, da so bili sladokusci. Kuhar je veljal za cenjenega sužnja, v rimski dobi pa je postajal dokaj pomemben, kuhanje pa je postajalo umetnost.

Glavne sestavine prehrane premožnih ljudi so bile svinjina, govedina, ribe, perutnina in seveda divjačina, predvsem divji prašič, srna, jelen itd.

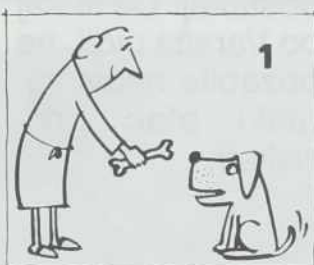
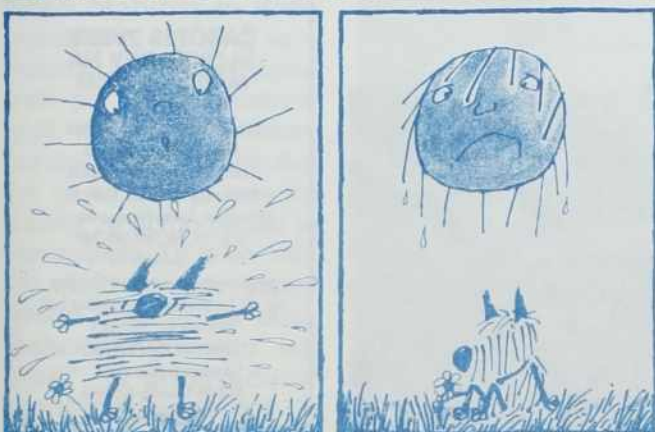
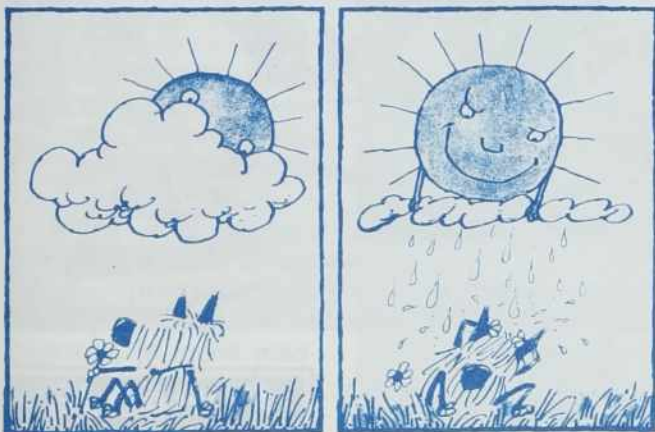
Rimljani so že poznali tudi neke vrste pečeno testo (podobno današnji pici). Tako testo so polili z omako. Jedli so seveda tudi polže, ostrige, školjke, lahko pa so izbirali tudi med siri, saj so jih poznali že prek 12 vrst.

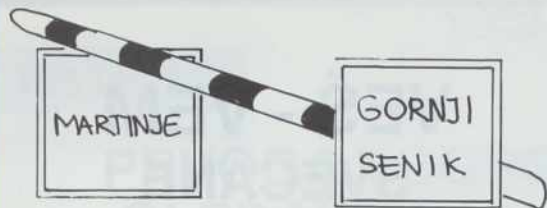
Iz rimske dobe pa so našli v izkopaninah oljenko. Na njej so našli napis, ki se nekako rima: "Vino, kruh in redkvice revežu večerjica." Tako nam oljenka prikaže hrano preprostih ljudi tistega časa, ki so jedli zlasti še zelje, razne stročnice, žitno kašo, navadni kozji sir, fige itd. Ob velikih praznikih so si siromašni ljudje lahko privoščili le kako zelje s šunko, jagnje ali kokoš.

Tako se je hrana bogatih in revnih ljudi začela ločevati že v času starih Egipčanov in Rimljanov in je ostala ločnica bogastva in siromaštva vse do današnjih dni.

PES, KI VE, KAJ JE ČISTOČA

MARJAN MANČEK CUFEK

DEZINFORMACIJA

Iz neuradnih virov smo zvedeli, da sta konec oktobra leta 1990 predsednika Madžarske in Slovenije prestopila državno mejo pri Gornjem Seniku.

Od takrat je minilo 624 dni, rednega mejnega prehoda pa še ni.

Kak so Sinčarge zagnali djaušovo lustvo?

Imena njiv, travnikov, lesov, gaušč (ledinska imena) so pune zgodovine, z nji se dosta vse leko zvej. V tom našem tali vogrskoga rosaga (Županije Zala, Vas, Somogy), v šteraj je gnauk svejta dosta Slovencov pa Rovatov živel, eške Vaugri tō dosta slovenske pa Rovačke ledinske imena nūcajo. Eške ime velke vogrske mlake (Balaton) je tō iz naše rejči: Blatno jezero.

Nej tak dugo sam čūlu eno zgodbo, zaka se eden tau njiv na Grbénščeki na Gorenjom Siniki tak zove, ka: Madaure.

Tau je že stari guč, ka so inda svejta prej prišli Ciganji v center vesi pa so se tam prej steli dojspakivati. Tam, šteroma falati tak pravijo, ka Ciganjska gasa. Od Cifarske gostilne tagor prauti Martinskomi brejgi. Depa Gorenji Sinčarge so jo prej zagnali.

Zdaj, ka sam odo malo po Grbénščeki, mi je eden starejši moški-uni tō majo njive na Madauraj - pripovejdo, ka so v stari-stari cajtaj na Grbénjšček prej to prišli Ciganji. V tisto grabo, gde so gnesden Klencini doma. Depa gda so tau dobri Grbénjščekce

zaglednili, jim je grbén začno tagor statí, kak kakšim čemerastim japonskim cverglom (kokautom), pa so djaušovo lustvo začnili s palicami, bičami pa ka so pri rokaj meli, gnati. Nad njimi so bilé Ciganjice tō, štere so prej na tau čemerno tau kričale, ka: Madaura, Madaura! ...

Ge sam sám tō velki Ciganj, depa don ne vejim, ka ta rejč ciganjsko znamenūje. Če bi stoj znau, ka so v tisti indašnji cajtaj čemeraste Ciganjice kričale, ranč tak čemerastim Grbénščekom, naj se zglesi, pa nam tadale povej tau pripovejst.

Francek Mukič

NIKA ZA SMEJ

ŠAULA GORI

LEJPI CAJTI

Mali Pištak pa njegvi padaš kak nauriva pletita na bencinsko črpalko (benzinkótra). Velko silo mata pa brz prosita 5 litrov bencina. Za 5 minutov pa nazaj priletita pa Pištak etak pravi: "Nej je dojšlo, gospaud. Prosimo estja 20 litrov bencina." Zdaj pa of pita: "Mlajši! Koma pa vam bencin? Pa zakoj telko? Ka te pa s tem bencinom delali?"

Pištak zdaj etak pravi: "Gospaud, ne pitajte telko. Brž nataučite, ka je sila. Šaula gori."

Naša Marička pa Pištak se spat prpravlata. Marička se tauži: "Tistoga réda si me takšoga réda furt za rokau držo..." Naš Pištak se zdaj nikak naslauni pa Maričko kúšne. Mika zdaj etak pravi: "Tistoga réda si mi furt vūje grizo..." Naš Pištak se zdaj vzeme pa vō dé s spalnice. Micka ga pa zdaj pita: "Kama pa zdaj deš dragi mauž?" "Samo v kopalnico dém, tam sam njao zobé," pravi Pistak.

V Graci na placi?

Nej, nej! Zdaj vam že nej terbej titi v Gradac na plac, ka v Varaša na placa tō dosta vse dobite.

Starejši papuče pa tisto, ka je pod kiklo pa lače valaun.

Mladi ringline, prstanke pa vse dostakaj. Če te kaj po Varaša ojdli, ne pozabite nauvi varaški plac gorziskati.

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna

urednica **Marijana Sukić**

Naslov uredništva: H-9970

Monóster, Deak Ferenc ut 17.,

p. p. 77, tel.: 94/80-767

Cena:

posamezna številka 10 forintov

oz. SLT, celoletna naročnina 260

forintov oz. 520 SLT

Tisk: SOLIDARNOST,

Arhitekt Novaka 4,

69000 Murska Sobota

Slovenija

Nenaročeni rokopiisov in fotografij

ne vračamo

